

Muxtar Şahbaz

İnsan və dünya

Qaranlıq qəfəslər

(boşluğa məhkum olmuş düşüncələr)

qanun nəşriyyatı

HƏR ŞEY SƏNİNLƏ BAŞLAYIR,
SƏNİNLƏ DAVAM EDƏCƏK
VƏ SƏNİNLƏ BİTƏCƏK...

MÜNDƏRİCAT

Ön söz	6
Düşüncə.....	8
Bəs həqiqət nədir?.....	12
Reallıqla həqiqətin fərqi.....	14
Həqiqətin ağırlığı	16
İnsan niyə öz mənfəətini seçir.....	17
İnsan dünyada öz yerini bilirmi?.....	19
Bəs fəlsəfə nədir?	21
İnanc.....	23
İnam	25
İnam və şübhə	27
İnam və azadlıq	29
Yalnızlıq	31
İnam və fanatizm.....	33
İnam və həqiqət.....	35
İnsan və insanlar	36
İnsan və cəmiyyət	38
Müqayisə.....	40
İnsan və maskalar.....	43
İnsan və tənhalıq	45
İnsan və Tanrı.....	47
Yaradansız həyat	49
Şeytan.....	52
Azad iradə	54
Azad iradə və məsuliyyət.....	56
Azad iradə və ədalət.....	58

Qorxu	60
Yalan	63
Ümid	65
Din.....	67
Dində xurafat	70
Səbir	72
Kainat.....	74
Həyat.....	77
İsraf	79
Zaman	80
Zamanın fəlsəfəsi	82
Ölüm	84
Ölümün fəlsəfəsi	86
Hisslər, yoxsa ağıl	88
Doğrular və yanlışlar.....	91
Poetik şeirlər	94

ÖN SÖZ

Əziz oxuyucular, əvvəlcə kitabın adının niyə “İnsan və dünya” olduğunu izah etmək istəyirəm.

Mənim üçün insanlar, onların düşüncələri və dünyada yaşam tərzı həmişə çox maraqlı olub. İnsanların bir-birinə rəftarı, dünyaya baxışları, özlərinə və ətrafına qarşı davranışları mənim daim diqqətimi çəkib. Elə buna görə də kitabın adı “İnsan və dünya” oldu – çünki bu kitab insanın daxili aləmi ilə ətraf aləmin qarşılıqlı təsirini araşdırmaq istəyir.

“Qaranlıq qəfəslər” adı isə buradan gəlir. Qəfəslər bir varlığı əsr saxlamaq üçün istifadə olunur; mən bunu düşüncə ilə əvəz etmişəm. Qaranlıq isə boşluqdur – heç nə görmədiyın, hər yerin boş olduğu vəziyyət.

Düşüncələrin əsiri olan insan isə elə bu boşluğa məhkum olmuş insandır.

Bu kitabda hər bir fəsildə insanın daxili aləmi ilə dünyanın sərhədləri arasında bir səyahət görəcəksiniz. Oxuyarkən, bəlkə, öz düşüncələrinizin qəfəsində gizlənmiş suallarla qarşılaşacaqsınız. Hər səhifə insanın özünü və ətrafını dərk etməsi üçün bir çağırışdır.

Məqsədim oxuculara yalnız mövcud reallığı göstərmək deyil, həm də onların iç dünyasında yeni qapılar açmaqdır. İnsan və dünya arasında davam edən bu qarşılıqlı təsir düşüncələrin işığı və qaranlıq boşluqları ilə dolu bir labirintdir. Bu labirintdə yol tapmaq isə hər birimizin öz əlindədir.

DÜŞÜNCƏ

İnsan düşüncəsi doğulduğu və yaşadığı yerdən başlayır. Sonra zamana və məkana görə dəyişir. Hər bir şəxs öz düşüncəsinin təsiri altında inkişaf edir. Bəzi insanlar sadəcə öz düşüncələrini təlqin etmək istəyər, lakin onların niyyəti səmimi deyil.

Müxtəlif həyat tərzləri düşüncələrin müxtəlifliyinin əsas göstəricisidir.

Bəzi insanlar zaman keçdikcə əsarəti altında qaldığı qaranlıq qəfəslərdən azad ola bilər, bəzi insanlar ömür boyu boşluğa məhkum olmuş qəfəslərdə əsir olaraq qalır.

O insanlar ki dəyişmək istəyir, azad iradəsindən istifadə edir, daim həqiqət axtarışına çıxır, özünəməxsus dünyası və düşüncə tərzini olur. Daim həqiqəti axtaran insan mənəvi

cəhətdən sağlam insana çevrilməyə başlayır. Bəli, sağlam. Deyə bilərsiz, sağlam nə əlaqə?

Bizə sağlamlığın həmişə bioloji bədənə bağlı olduğunu deyiblər. Lakin sağlamlığın əsl tərəfi var.

İnsan sağlam bədənə sahib ola bilər, amma düşüncəsi boşluğa məhkum olmuşsa, o artıq sağlam deyil. Buna zəhərli düşüncə də deyə bilərik.

İnsanın düşüncə tərzini təkcə öz həyatına deyil, bütün cəmiyyətə ya xeyir verə bilər, ya da ziyan verə bilər. Bir də bunun bəyaz dediyimiz “boşluğa məhkum olmuş” düşüncə tərzini olanlar var, onlar heç vaxt öz düşüncəsi ilə hərəkət etmər. Kimlərsə düşüncəsi onlar üçün artıq qərardır.

Yaşam boyu bütün proseslər verilən qərarlardan asılıdır. Əgər düşüncə kimlərsə verdiyi qərarlara əsaslanırsa, insan özünə aid olan həyatı yaşamır, sadəcə kimlərsə ideologiyasını yaşadır. Əgər düşüncəni cəmiyyətin təsirindən azad edə bilmirsənsə, hələ də görünməz qəfəsin əsirisən.

Sağlam düşüncənin inkişafına təkan verən amillərdən biri ətrafınızda sağlam düşüncəli insanların olmasıdır.

Öz çevrənizə aldığınız dost, yoldaş, düzgün seçilməlidir. Bunu seçmə bacarığı məhz elə həqiqət axtarışına çıxanda artıq özünü büruzə verəcək.

Çünki daim axtarışda olan insanın düşüncəsi artıq sağlamlığa doğru gedir və doğru seçimlər etməyə başlayır. Unutmayaq ki, yaşamaq bizim seçimimiz deyildi, amma yaşamaq uğrunda mübarizə, verilən qərarlar bizim seçimimizdir. Təmali möhkəm qurmaq gedişatı daha da möhkəmləndirəcək. Baş verən proseslərə daha əzmli yanaşmaq lazımdır. Əzmli olmaq, mənə görə, böyük nemətdir, çünki hadisələrin keçici olduğunu dərk edə bilən insan kamil insan olmağı bacarır.

İnsanın düşüncə sisteminə aid olan əsas nüansları ortaya çıxarmaq lazımdır.